

AINEKAVAD

1. KIRJANDUS

Keele ja kirjanduse valdkonnaõppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele-ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele-ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele-ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele-ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärимust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus-ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte-ja tundemaailma, täiendab enda keele-ja kultuuriteadmisi.

1.1. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugeja oskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte-ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgsuse teadvustamist.

Lugemis-ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienuvad lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio-ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste temade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet. **Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost**, kuid soovitus on lektüüriraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt. II kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud. III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal. Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärismuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Meie kooli soovitusliku kirjanduse nimekirjas on järgmised teosed: F. R. Kreutzwald „Eesti rahva ennemuistsed jutud“, L. Koidula „Säärane mulk ehk Sada vakka tangusoola“, E. Raud „Kalevipoeg“, E. Vilde „Pisuhänd“, A. Kitzberg „Libahunt“, J. Parijõgi „Teraspoiss“, H. Nõu „Pea suu!“, A. Kivirähk „Rehepapp“, üks vabalt valitud Fr. Tuglase novell, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“; O. Preussler „Krabat“, D. Almond „Skellig“, M. Szabo „Saaresinine“, A. Schlüter „Võimumäng“, A. Bahdaj „Matk naeratuse eest“, G. Orwell „Loomade farm“, W. Golding „Kärbeste jumal“, H. Lee „Tappa laulurästast“, A. de Saint-Exupery „Väike prints“, üks vabalt valitud G. Durrelli raamat, üks vabalt valitud eesti autori noorteromaan ja uudisproosa teos (ilmunud pärast 2020. aastat), üks vabalt valitud eesti autori luulekogu, üks vabalt valitud „Minu“ või „Teraviku“ sarja raamat, üks vabalt valitud seiklusjutt ja kriminaaljutt.

Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramat.

Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis-ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiilide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

1.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

II kooliaste

Õpilane:

- 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- 4) õpib tundma ilukirjandusteose poetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpitulemused II kooliaste (5.–6. klass)

Õpilane:

- 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost;
- 2) loeb lususalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;

- 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- 7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- 8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- 10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- 11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja teksti täpsust;
- 18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

III kooliaste

Õpilane:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpitulemused III kooliaste (7.–9. klass)

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;

- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime-ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma-kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele-ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

2. KIRJANDUSE AINEKAVAD

2.1. Õpitulemused ja õppesisu klassiti; lõiming ja piirkondlik eripära; praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused; hindamine.

II kooliaste 5.–6. klass

Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine

Kooli üks põhiväärtustest on LOOMINGULISUS – loome ja teostame uusi ideid. Ernst Enno etluskonkurss ja omaloomingukonkurss. Luuleprõmm. Koostöö Lasteraamatukoguga ja kohalike muuseumidega. Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud kõnevõistlus. Eesti-teemaline mälumäng. Sten Roosi muinasjutuvõistlus.

Kooli põhiväärtuseks on AVATUS – oleme empaatilised, tolerantset, valmis dialoogiks ning otsime ja leiame lahendusi. HOOLIMINE – väärtustame, märkame ja tunnustame üksteist. Karjääripäev.

Kooli põhiväärtusteks on ÕPIHUVI – oleme motiveeritud ennast arendama luues valmisoleku elukestvaks õppeks ja TÖÖKUS – oleme pühendunud ja anname endast parima vastavalt oma võimetele.

Õppeaasta alguses klassireeglite ja kooli kodukorra arutamine. Õpitulemuste ning hindamise korra tutvustamine. Eneseanalüüs trimestri lõpus. Pidev suuline tagasiside igas ainetunnis ning kirjalike tööde puhul töödel ja e-koolis. Õpilane tagasisidestab kaasõpilaste esitlusi.

Tervise ja tervisliku eluviisi ning ohutusega seotud teemadel arutelud. Väärtuste mäng, kui ilmneb klassis teemasid, mis vajavad lahendamist ja lahkamist. Karjääripäeval külastavad klasse erinevate elukutsete esindajad.

Teatrikülastused, kas Haapsalu kultuurimajas mõnd külalisetendust vaadates või väljasõiduna mõnda teise teatrisse. Uute kirjanduses väärtust omavate (anima)filmide vaatamine Haapsalu kultuurimajas.

Eriilmeliste ja erinevatest ajajärkudest pärit tekstide lugemine, kuulamine tunnis. Klassiväline lugemine. Raamatu ainetel valminud filmi, lavastuse/ telelavastuse vaatamine.

Rahvakalendritähtpäevade väärtustamine. Eesti kirjanduse päeva tähistamine. Haapsaluga seotud keele- ja kirjandusnimeste kooli külla kutsumine. Sten Roosi ja Ernst Enno konkurssidest osavõtt. Luuleprõmmul osalemine. Neljandate klasside ettelugemise võistlus. Jaanus Kõuts tutvustab Põhjamaade kirjanduse päeval nende kirjanike teoseid ning loeb ette katkendeid. Suunamine õpilasi Haapsalu lasteraamatukogu ja Läänemaa raamatukogu üritustele. Külastame Iloni Imedemaad, Rannarootsi- ja Linnusemuuseumi. Kõnede kirjutamine ja esitamine. Ettevalmistus mälumänguks, teadmiste kogumine.

Erinevad infootsimisülesanded - internet (sh nii mobiiltelefoni kui ka arvuti kasutamise oskus). Õpilane kasutab õppetöös digivahendeid: mobiiltelefon, tahvelarvuti, arvuti. Õpilane koostab tuntud kirjaniku kohta referaadi. Tekstitöötlus programmi kasutamine, esitluse koostamine. Virutaalsete töölehtede kasutamine tunnis või harjutamiseks kodutööna. Õppemängud digikeskkonnas.

Õpilaste kirjutatud ja illustreeritud tööde stendidele väljapanemine (luuletused, jutud jne).

Koostoo koolipsühholoogidega – erinevate testide tegemisel, õpilaste vaimse tervisega sootud murede märkamisel. Rajaleidja abi kasutamine. Erinevate tekstiliikide lugemisoskus - ilukirjandustekstid, kuulamisülesanded. Eriilmeliste ja erinevate tekstide käsitlemine. Erinevate õppemeetodite kasutamine (sh aktiivõppemeetodid, märksõnaskeemid, ajurünnakud, individuaalne ja rühmatöö, põhjus ja tagajärg seosed, järeldused, esitlused).

Andemakate õpilaste julgustamine kirjanduseolümpiaadist ja kirjandusmängust osa võtma, nende juhendamine.

Klassi ees lugemispala, luuletuse või jutustuse esitamine. Vabariigi aastapäevale pühendatud kõnevõistlus. Neljandate klasside ettelugemise võistlus.

Lõiming karjääri päevaga: omaloominguliste juttude kirjutamine (Kelleks tahan saada?), erinevate elukutsete kirjeldamine jutustades või jutu kirjutamisena, vanemate intervjuuerimine. Rollimängud. Lõiming inimeseõpetuse teemadega. Kirjandustegelaste analüüsid ja kõrvutamine iseendaga. Rollimängud.

Kirjandus 5. klass			
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
<p>1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost;</p> <p>2) loeb lususalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisevõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;</p> <p>4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;</p>	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine. Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid. Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine. Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.</p>	<p>Eriilmeliste ja erinevatest ajajärkudest pärit tekstide lugemine, kuulamine tunnis. Klassiväline lugemine. Raamatu ainetel valminud filmi, lavastuse/ telelavastuse vaatamine.</p> <p>Kirjandustegelaste iseloomustamine, nende tegelaste analüüs ning kõrvutamine õpilase olemusega.</p> <p>Õpilane kasutab õppetöös digivahendeid – mobiiltelefon, arvuti.</p> <p>Erinevate kooliülesannete lahendamine veebis, nt virtuaalsed töölehed.</p> <p>Külastame eakohast etendust – kas Haapsalu kultuurimaja mõni külalissetendus või väljasõit mõnda teise linna.</p>	<p>Õppeprotsessi käigus suulised hinnangud.</p> <p>Numbriline hindamine: kontrolltööd ja iseseisvad tööd, lugemiskontrollid.</p> <p>Tervikteose käsitlemisel lugemis- ja analüüsiprotsessis suulise tagasiside andmine.</p> <p>Teose käsitlemisprotsessi järel analüüsib õpilane suunavate küsimuste abil teoses käsitletud teemasid ja probleeme.</p> <p>Luuletuse ja lühikese proosateksti, rolliteksti esitamise hindamine.</p>

<p>5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;</p> <p>6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;</p> <p>7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;</p> <p>8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhilike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;</p> <p>10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;</p> <p>11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;</p> <p>13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;</p> <p>14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;</p> <p>15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;</p> <p>16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;</p>	<p>Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlauset ning märksõnadena.</p> <p>Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ning sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelas vaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, rütm, rütm ja kõla.</p> <p>Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.</p> <p>Tekstiloomed Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Teksti esitamine ja kuulamine Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine.</p>	<p>Vaatame uusi kirjanduses väärtust omavaid filme Haapsalu kultuurimajas.</p> <p>Tähistame eesti kirjanduse päeva ja emakeelepäeva.</p> <p>Haapsaluga seotud keele- ja kirjandusnimemiste kooli külla kutsumine.</p> <p>Sten Roosi ja Ernst Enno konkurssidest osavõtt.</p> <p>Õpilased osalevad Luuleprõmmul.</p> <p>Suunamine õpilase Läänemaa Raamatukogu üritustele.</p> <p>Vaatame õppeprogrammiga seotud filme.</p> <p>Loeme õppeprogrammiga seotud raamatuid.</p> <p>Erinevad infootsimisülesanded – teatmeteosed, ajalehed/ajakirjad, internet (sh nii mobiiltelefoni kui ka arvuti kasutamise oskus).</p> <p>Kõnevõistlusel osalemine, kõnede klassis ette lugemine ning parimate suunamine koolivooru.</p> <p>Esitlused, väitlused ainetunnis. osalemine klassi ja kooli lugemisüritusel;</p> <p>Vähemalt üks üritus koostöös Haapsalu keskraamatukoguga.</p> <p>Töö andekamate õpilastega</p> <ul style="list-style-type: none"> • osalemine E. Enno etlus- ja omaloomingukonkursil; • õpilaste suunamine maakondlikele ja ülevabariigilistele konkurssidele. 	<p>Rühmatööna teose erinevate osade dramatiseerimine (erinevad klassikalise kirjanduse teosed õpikust). Lugemisega seotud erinevate tegevuste ja ülesannete hindamine, nagu suuline vestlus või arutelu (ka rühmas), sooritusülesanded (nt etlemine, esitus), alustekstipõhised loovülesanded.</p> <p>Lugmiskontrolliülesanded, mis sisaldavad arutlemist võimaldavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, võrdluseid, väärtus- ja hinnanguküsimusi või fantaasiat ja loovust ergutavaid ülesandeid.</p>
---	---	---	--

<p>17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p> <p>18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;</p> <p>19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>		
--	---	--	--

Kirjandus 6. klass			
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
<p>1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost;</p> <p>2) loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;</p> <p>4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;</p> <p>5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest</p>	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine. Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid. Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine. Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega. Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor,</p>	<p>Eriilmeliste ja erinevatest ajajärkudest pärit tekstide lugemine, kuulamine tunnis. Klassiväline lugemine. Raamatu ainetel valminud filmi, lavastuse/ telelavastuse vaatamine.</p> <p>Kirjandustegelaste iseloomustamine, nende tegelaste analüüs ning kõrvutamine õpilase olemusega.</p> <p>Õpilane kasutab õppetöös digivahendeid – mobiiltelefon, arvuti.</p> <p>Erinevate kooliülesannete lahendamine veebis, nt virtuaalsed töölehed.</p> <p>Külastame eakohast etendust – kas Haapsalu kultuurimaja mõni külalissetendus või väljasõit mõnda teise linna.</p>	<p>Kontrolltööd, lugemiskontrollid. Tekstiloomed ja omaloominguliste tekstide hindamine.</p> <p>Luuletuse ja lühikese proosateksti, rolliteksti esitamise hindamine.</p> <p>Tervikteose käsitlemisel lugemis- ja analüüsiprotsessis suulise tagasiside andmine.</p> <p>Teose käsitlemisprotsessi järel väärtuspõhise kirjaliku arutluse kirjutamine, milles õpilane analüüsib suunavate küsimuste</p>

<p>hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;</p> <p>6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;</p> <p>7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;</p> <p>8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;</p> <p>10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;</p> <p>11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;</p> <p>13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;</p> <p>14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;</p> <p>15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;</p> <p>16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;</p> <p>17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti,</p>	<p>muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausele ning märksõnadena.</p> <p>Teose teema ja kesksete mõtete leidmine mingi sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitatud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelas vaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.</p> <p>Luuletuse väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määramine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.</p> <p>Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.</p> <p>Tekstiloomed</p> <p>Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelas ja olustiku kirjeldamine. Luuletuse loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Teksti esitamine ja kuulamine</p> <p>Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine.</p>	<p>Vaatame uusi kirjanduses väärtust omavaid filme Haapsalu kultuurimajas.</p> <p>Tähistame eesti kirjanduse päeva ja emakeelepäeva.</p> <p>Haapsaluga seotud keele- ja kirjandusnimede kooli külla kutsumine.</p> <p>Sten Roosi ja Ernst Enno konkurssidest osavõtt.</p> <p>Õpilased osalevad Luuleprömmul.</p> <p>Suunamine õpilase Läänemaa Raamatukogu üritustele.</p> <p>Vaatame õppeprogrammiga seotud filme.</p> <p>Loeme õppeprogrammiga seotud raamatuid.</p> <p>Erinevad infootsimisülesanded – teatmeteosed, ajalehed/ajakirjad, internet (sh nii mobiiltelefoni kui ka arvuti kasutamise oskus).</p> <p>Kõnevõistlusel osalemine, kõnede klassis ette lugemine ning parimate suunamine koolivooru.</p> <p>Esitlused, väitlused ainetunnis. Osalemine klassi ja kooli lugemisüritusel.</p> <p>Vähemalt üks üritus koostöös Haapsalu keskraamatukoguga.</p> <p>Töö andekamate õpilastega</p> <ul style="list-style-type: none"> • osalemine E. Enno etlus- ja omaloomingukonkursil; • õpilaste suunamine maakondlikele ja ülevabariigilistele konkurssidele. 	<p>abil teoses käsitatud teemasid ja probleeme.</p> <p>Alustekstipõhised loovülesanded.</p> <p>Lugemiskontrolliülesanded, mis sisaldavad arutlemist võimaldavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, võrdluseid, rakenduslikke, väärtus- ja hinnanguküsimusi või fantaasiat ja loovust ergutavaid ülesandeid.</p>
---	---	--	---

<p>taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p> <p>18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;</p> <p>19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>		
--	--	--	--

III kooliaste 7.–9. klass

Lõiming ja piirkondliku ning kooli eripära arvestamine

Kooli üks põhiväärtustest on LOOMINGULISUS – loome ja teostame uusi ideid.

Kooli põhiväärtusteks on AVATUS – oleme empaatilised, tolerantsed, valmis dialoogiks ning otsime ja leiame lahendusi ja HOOLIMINE – väärtustame, märkame ja tunnustame üksteist.

Kooli põhiväärtusteks on AVATUS – oleme empaatilised, tolerantsed, valmis dialoogiks ning otsime ja leiame lahendusi ja HOOLIMINE – väärtustame, märkame ja tunnustame üksteist. Koostöö koolipsühholoogidega - erinevate testide tegemisel, õpilaste vaimse tervisega sootud murede märkamisel. Rajaleidja abi kasutamine.

Kooli põhiväärtusteks on ÕPIHUVI – oleme motiveeritud ennast arendama luues valmisoleku elukestvaks õppeks ja TÖÖKUS – oleme pühendunud ja anname endast parima vastavalt oma võimetele.

Karjääripäev. Vaatame HÖFF-i filmi 9. klassi õpilastega. Vaatame uusi kirjanduses väärtust omavaid filme Haapsalu kultuurimajas. Sten Roosi ja Enno konkurssidest osavõtt. Õpilased osalevad Luuleprömmul. Õpilased osalevad arvustusvõitlusel „Kapsas”. Vabariigi aastapäevale pühendatud kõnevõistlus.

Eriilmeliste ja erinevatest ajajärkudest pärit tekstide analüüs kirjanduse tunnis, mis toetavad sotsiaalse ja kodanikupädevuse arendamist.

Väärtustame rahvakalendritähtpäevi. Tähistame eesti kirjanduse päeva. Eesti kirjanduse päeval loevad 9. klassi õpilased 1.–4. klassi õpilastele enda eesti autori lemmikraamatuid.

Haapsaluga seotud keele- ja kirjandusnimeste kooli külla kutsumine.

Jaanus Kõuts Haapsalu Lasteraamatukogust tutvustab 7. klassi õpilastele lugemise olulisust ja noortekirjandust. Krista Kumberg tutvustab eesti kirjanduse päeval 8. klassi õpilastele värsket noortekirjandust.

Suuname õpilasi Läänemaa raamatukogu üritustele.

Vaatame õppeprogrammiga seotud filme, näiteks „Nimed marmortahvilil“, „1944“, „Seltsimees laps“, „Klass“, „Nullpunkt“ jt.

Erinevate tekstiliikide lugemisoskus – ilukirjandustekstid, raadio- ja filmikeel.

9. klassi õpilased loevad õppeaasta alguses üksteisele enda lemmikraamatute katkendeid.

Ühise lugemisvara tekstide lugemine. Kirjandustegelaste iseloomustamine ja nende tegevuste analüüs ning kõrvutamine õpilase olemusega.

Õpilaste tööde koolistendidele välja panemine, nt „Kalevipoja“, Tuglase novellide ja reisikirjade plakadid, õpilaste kirjutatud ja kujundatud luuletused, jutud.

Tervise ja tervisliku eluviisi ning ohutusega seotud teemadel arutelud ning kirjandi kirjutamine.

Väärtuste mäng, kui ilmneb klassikollektiivis teemasid, mis vajavad lahkamist.

Õppeaasta alguses ja vajadusel ja trimestri alguses õppekorralduse õpilastega koos üle vaatamine, hindamine, järelevastamise jms korra läbi arutamine. Eneseanalüüs trimestri lõpus. Õpilane koostab õpimapi, eneseanalüüs suuremate tööde lõpus, trimestri lõpus. Õpilane tagasisidestab kaasõpilaste esitlusi, küsimuste küsimise oskus, mina-sõnumi harjutamine.

Õpilane kasutab õppetöös digivahendeid – mobiiltelefon, arvuti, nutitahvel. Erinevad infootsimisülesanded. Erinevate kooliülesannete lahendamine veebis, nt virtuaalsed töölehed, Socratic`is tehtud testid, videode loomine. Infootsimine tekstitöötlusprogrammi kasutamine, esitluste koostamine, video tegemine. Allikate usaldusväärsuse ja asjakohasuse hindamine. Korrekse e-kirja saatmine.

Erinevate noorteraamatute analüüs, kus on teemaks netimaailma ohud (nt Kristi Piiperi „Esimene kord“).

Kasutame erinevaid õppemeetodeid (sh aktiivõppemeetodid, märksõnaskeemid, ajurünnakud, individuaalne ja rühmatöö, põhjus ja tagajärg seosed, järeldused, esitlused jms). Esitlused, väitlused ainetunnis.

Kirjandus 7. klass			
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Õpilane: 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest,	Lugemine Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine,	Õpilane kasutab õppetöös digivahendeid – mobiiltelefon, arvuti, nutitahvel. Klassides nutitahvlid.	Tervikteose käsitlemisel lugemis- ja analüüsiprotsessis suulise tagasiside andmine.

<p>analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p> <p>4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;</p> <p>5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p> <p>7) eristab ilukirjanduse põhilike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p>	<p>lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat. Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti.</p> <p>Tekstianalüüs ja -tõlgendamine See on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.</p> <p>Kirjandusteoste valik Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse,</p>	<p>Erinevate kooliülesannete lahendamine veebis, nt virtuaalsed töölehed, Socrative`is tehtud testid, videode loomine.</p> <p>Külastame eakohast etendust – kas Haapsalu kultuurimaja mõni külalissetendus või väljasõit mõnda teise linna.</p> <p>Vaatame uusi kirjanduses väärtust omavaid filme Haapsalu kultuurimajas.</p> <p>Tähistame eesti kirjanduse päeva ja emakeelepäeva. Haapsaluga seotud keele- ja kirjandusnimeste kooli külla kutsumine.</p> <p>Sten Roosi ja Ernst Enno konkurssidest osavõtt.</p> <p>Õpilased osalevad Luuleprõmmul.</p> <p>Suuname õpilase Läänemaa Raamatukogu üritustele.</p> <p>Vaatame õppeprogrammiga seotud filme.</p> <p>Õpilased osalevad arvustusvõistlusel „Kapsas“.</p> <p>Õpilaste tööde koolistendidele välja panemine, nt reisikirjade plakatid, õpilaste kirjutatud ja kujundatud luuletused jm.</p> <p>Erinevad infootsimisülesanded – teatmeteosed, ajalehed/ajakirjad, internet (sh nii mobiiltelefoni kui ka arvuti kasutamise oskus).</p>	<p>Teose käsitlemisprotsessi järel väärtuspõhise kirjaliku arutluse kirjutamine, milles õpilane analüüsib suunavate küsimuste abil teoses käsitletud teemasid ja probleeme.</p> <p>Rühmatööna teose erinevate osade dramatiserimine, nn kirjanduslike kohtuprotsesside korraldamine, kus õpilased väitlevad teose tegelase rollis teoses esinenud probleemide (konfliktide, dilemmade) üle.</p> <p>Lugemisega seotud erinevate tegevuste ja ülesannete hindamine, nagu suuline vestlus või arutelu (ka rühmas), kirjalikud vastused analüüsi- ja tõlgendusküsimustele, sooritusülesanded (nt etlemine, esitus), alustekstipõhised loovülesanded, lugemisega seotud õpimapp jm.</p> <p>Lugemiskontrolliülesanded, mis sisaldavad arutlemist võimaldavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, samuti rakenduslikke, väärtus- ja hinnanguküsimusi või fantaasiat ja loovust ergutavaid ülesandeid.</p>
--	--	--	---

<p>12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;</p> <p>13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuse nõudeid;</p> <p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet.</p> <p>Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt.</p> <p>Õpilane loeb läbi vähemalt 4 tervikteost, kujundab lugemisharjumust ning sisemist motivatsiooni lugeda. Õpilasel on õigus raamatuvalikus kaasa rääkida. Teosed on nii eesti kui ka maailmakirjanduse hulgast ning erinevates žanrites;</p> <p>Rahvapärismus ja folkloor</p> <p>Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärismuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri. Õpilane tutvub eestlase maailmavaatega (metsa-, maa- ja mererahvas, Valdur Mikita, Jakob Hurt, <i>poploor ja folkloor</i>, rahvaluule lühivormid: mõistatus, keerdküsimused, liitsõnamängud, piltmõistatused, valemõistatused, ütlusfolkloor: vanasõnad, aforismid, kõnekäänud)</p> <p>Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemine III kooliastmes keskmeks on aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest,</p>	<p>Kõnevõistlusel osalemine, kõnede klassis ette lugemine ning parimate suunamine koolivooru.</p> <p>Esitlused, väitlused ainetunnis. osalemine klassi ja kooli lugemisüritusel.</p> <p>Vähemalt ühe teatrietenduse ja/või kinoseansi külastamine õppeaasta jooksul.</p> <p>Kohtumine vähemalt ühe kultuuritegelasega kooliastme jooksul.</p> <p>Võimaluse korral kultuurilooline ekskursioon koostöös klassijuhatajaga.</p> <p>Vähemalt üks üritus koostöös Haapsalu keskraamatukoguga.</p> <p>Töö andekamate õpilastega</p> <ul style="list-style-type: none"> • osalemine Ernst Enno etlus- ja omaloomingukonkursil; • õpilaste suunamine maakondlikele ja ülevabariigilistele konkurssidele; • osalemine kirjanduse riiklikul olümpiaadil.
--	--	---

	sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises (näiteks Eesti Vabariigi aastapäevale pühendatud kõnevõistlus, emakeelepäevale pühendatud üritustel osalemine).		
--	--	--	--

Kirjandus 8. klass			
Õpitulemused	Teema ja õppesisu	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õpiprojektid jm	Hindamine
Õpilane loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste või nende katkendeid eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja t õlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost.	Loeb õppeaasta jooksul vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning nende tekstikatkendeid. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.	Erinevat liiki tekstide lugemine ja nende analüüs.	Õppeprotsessi käigus antav suuline täpsustav tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang vastavalt kooli hindamisjuhendile. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine, klassiülene analüüs.
Õpilane loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi.	Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.	Õpetaja poolt antud tekstide, soovitusliku kirjanduse või iseseisvalt valitud raamatu lugemine ja tekstianalüüs.	
Õpilane loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid.	Raamatukogu. Läänemaa raamatukogud. E-teavikute ja e-teenuste tutvustamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR, URRAM). Digiraamatud. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.	Erinevate kooliülesannete lahendamine veebis, nt virtuaalsed töölehed, Socrative'is tehtud testid, videote loomine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii	Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste	Õppekäigud teatrisse, kinno, muuseumi kas klassiga või iseseisvalt.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang.

oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust.	leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.		Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast.	Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. Eesti kirjanike muuseumid.	Oma kodukohaga seotud pärimuste kogumine ja esitlemine või uute loomine (muistend).	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes.	Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Tänapäeva folkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule veebilehed.	Kõnekäändude ja vanasõnadega seotud tekstide loomine ja analüüs, gruppitööna kõnekäändude, vanasõnade analüüsimine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane eristab ilukirjanduse põhilike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid.	Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaani tunnused. Reisikiri ja elulooraamat.	Erinevate tekstide analüüsimine ja tekstinäidete loomine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi.	Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.	Raamatute lugemine kas etteantud nimekirjast või etteantud žanrist omal valikul.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürlisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi.	Lüürlise luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Ühismeedia- ja räpluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid.	Eesti luuletajate loomingu lugemine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte.	Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine.	Iseseisvalt, paarilisega või klassis ühiselt teose analüüsimine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine.

<p>Õpilane teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegela stvahalisi suhteid ja nende väärtushoiakuid.</p>	<p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelase sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määramine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.</p>	<p>Iseseisvalt, paarilisega või klassis ühiselt teose analüüsimine.</p>	<p>Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang.</p> <p>Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine.</p>
<p>Õpilane analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga.</p>	<p>Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.</p>		<p>Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang.</p> <p>Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine</p>
<p>Õpilane rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta.</p>	<p>Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine.</p>	<p>Erinevatest žanritest tekstide lugemine ja nende analüüs.</p>	
<p>Õpilane kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes.</p>	<p>Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määramine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.</p>		<p>Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang.</p> <p>Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine</p>
<p>Õpilane võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi.</p>	<p>Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmid. Stsenarium. Loo, tegelaste ja miljöö kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediale. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater.</p>	<p>Võimalusel Eesti teatritega tutvumine, etenduse külastamine ja analüüs. Teatripäeval korraldatavatel üritustel osalemine. Võimalusel klassis loetud raamatu põhjal lühikese katkendi lavastamine ja ettekandmine.</p>	<p>Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang.</p> <p>Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine.</p>
<p>Õpilane kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste.</p>	<p>Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomes paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine.</p>		<p>Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang.</p>

			Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine.
Õpilane hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid.	Korrektse õigekeele väärtustamine, kasutamine ja enda kontrollimine.	Sõnaveebi, ÕS-i kasutamise harjutamine.	
Õpilane osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd.	Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.	Paarilisega või grupis väitlemine ja seisukohtade põhjendamine.	Paarilisega, grupis või klassis kaasõpilase töö tagasisidestamine.
Õpilane koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara.	Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine.	Raamatute lugemine ja kultuuri kogemine erinevatel viisidel.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine
Õpilane esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust.	Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.	Teksti (pähe) õppimine, harjutamine ja ettekandmine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine.
Õpilane kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, reisikiri, romaan, siire, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.	Mõistete õppimine koos õpetajaga või iseseisvalt ja nende kasutamine.	Õppeprotsessi käigus antav suuline tagasiside või kirjalik numbriline (ja sõnaline) hinnang. Paarilisega või grupis kaasõpilase töö tagasisidestamine.

Kirjandus 9. klass

Õpitulemused	Teema ja õppesisu	IKT, praktilised tööd, õppekäigud, õiprojektid	Hindamine
<p>1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p> <p>4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;</p> <p>5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p> <p>7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürlisi erijooni, märkab keele- ja</p>	<p>Kirjandustekstide valik ja lugemine Loeb vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poetika tutvustamine klassile. Loetu võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.</p> <p>Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine.</p> <p>Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Plagiaat. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades. Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad.</p> <p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus. Eesti kirjanike muuseumid. Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Rahvajutu ja rahvaluulelühilike tunnuste kordamine. Tänapäeva folkloor. Rahvaluule veebilehed. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.</p>	<p>Külastame eakohast etendust – kas Haapsalu kultuurimaja mõni külalissetendus või väljasõit mõnda teise linna.</p> <p>Vaatame HÖFF-i filmi 9. klassi õpilastega.</p> <p>Vaatame uusi kirjanduses väärtust omavaid filme Haapsalu kultuurimajas.</p> <p>Eriilmeliste ja erinevatest ajajärgudest pärit tekstide analüüs kirjanduse tunnis.</p> <p>Väärtustame rahvakalendri tähtpäevi.</p> <p>Tähistame eesti kirjanduse päeva ja emakeelepäeva. Haapsaluga seotud keele- ja kirjandusnimeste kooli külla kutsumine.</p> <p>Ernst Enno konkursil, Sten Roosi konkursil ja Luulepõmmul osalemine.</p> <p>Suuname õpilasi Läänemaa raamatukogu üritustele.</p> <p>Esitlused, väitlused ainetunnis.</p> <p>Eesti kirjanduse päeva ja emakeelepäeva tegevuste kavandamine. 9. klassi õpilased näitavad eeskujuga loevad eesti</p>	<p>Tervikteose käsitlemisel lugemis- ja analüüsiprotsessis suulise tagasiside andmine.</p> <p>Teose käsitlemisprotsessi järel väärtuspõhise kirjaliku arutluse kirjutamine, milles õpilane analüüsib suunavate küsimuste abil teoses käsitletud teemasid ja probleeme.</p> <p>Rühmatööna teose erinevate osade dramatiseerimine.</p> <p>Lugemisega seotud erinevate tegevuste ja ülesannete hindamine, nagu suuline vestlus või arutelu (ka rühmas), kirjalikud vastused analüüsi- ja tõlgendusküsimustele, sooritusülesanded (nt etlemine, esitus), alustekstipõhised loovülesanded, lugemisega seotud õpimapp jm.</p> <p>Lugemiskontrolliülesanded, mis sisaldavad arutlemist võimaldavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, samuti rakenduslikke, väärtus- ja hinnanguküsimusi või fantaasiat ja loovust ergutavaid ülesandeid.</p>

<p>vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>11) teeb kokkuvõtte teose süžeest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;</p> <p>13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p> <p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse</p>	<p>Kirjandusteose ekraniseering. Mängu- ja dokumentaalfilmidi. Stsenarium. Loo, tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine. Kirjandus ja visuaalsed kunstid, nt koomiks, graafiline romaan, ühismeediale.</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Lüroepika. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Lüüriku luule põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Ühismeedia- ja räpluule. Näüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.</p> <p>Mõisted: algriim, arvustus, ballaad, biograafia, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, isikustamine, jutustus, komöödia, kordus, kõnekäänd, lõppriim, lüürika, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, müüt, novell, ood, parallelism, regivärss, romaan, sonett, žanr, tragöödia, vabavärss, vanasõna.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlause ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased. Tegelasel analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Tegelasel sisekonflikti ja tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus). Eri teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljöo kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelasel ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Teksti</p>	<p>kirjanduse päeval noorematele koolikaaslastele oma lapsepõlve eesti autori lemmikraamatut.</p> <p>Erinevate noorteraamatute analüüs.</p> <p>Kirjandustegelasel analüüs ja kõrvutamine iseendaga.</p> <p>Õpilaste tööde koolistendidele välja panemine, nt „Kalevipoja“, Tuglase novellide plakatid, õpilaste kirjutatud ja kujundatud luuletused, jutud, uudised.</p> <p>Erinevate elukutsete kirjeldamine, nende kohta info otsimine.</p> <p>Õpilane kasutab õppetöös digivahendeid – mobiiltelefon, arvuti, nutitahvel.</p> <p>Õpilane tagasisidestab kaasõpilaste esitlusi, oskab küsida küsimusi, mina-sõnumit edasi anda.</p> <p>Õpilased loevad õppeaasta alguses üksteisele enda lemmikraamatute katkendeid.</p> <p>Erinevate tekstiliikide lugemine - ilukirjandustekstid, teabe- ja tarbetekstid, raadio- ja filmikeel.</p> <p>Kasutame erinevaid õppemeetodeid (sh aktiivõppemeetodid, märksõnaskeemid, ajurünnakud, individuaalne ja rühmatöö, põhjus ja tagajärg seosed, järeldused, esitlused jms).</p>	
--	--	---	--

<p>ladusust, selgust ja teksti täpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Kirjelduse eesmärk teoses.</p> <p>Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine. Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määramine ja seostamine teksti kui tervikuga. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.</p> <p>Luuleteksti väljendusvahendite ehk poetika mõistmine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega.</p> <p>Tekstiloomed Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatöona. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loomine. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Suuline väljendusoskus Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p>	<p>Kirjandustegeelaste iseloomustamine ja nende tegevuste analüüs ning kõrvutamine õpilase olemusega.</p> <p>Vaatame õppeprogrammiga seotud filme, näiteks „Nimed marmortahvil“, „1944“, „Seltsimees laps“, „Klass“, „Nullpunkt“ jt.</p> <p>Õpilane koostab õpimapi, eneseanalüüs suuremate tööde lõpus, trimestri lõpus</p>	
--	---	--	--